

Kapitalizm Krizi ve Marksist Düşüncenin Görevleri (2)

İçeriği Yazan: [Editör](#) [1] Zaman: Paz, 05/09/2010 - 17:30

Yazar Adı: Alan WOODS

Yazarın Özgeçmişi: 1944 - Galler doğumlu, Troçkist kuramcı/yazar, www.marxist.com editörü.

* Özgün adı: The Crisis of Capitalism and the tasks of the Marxists (Part two)

İngilizceden çeviren: Göktuğ YELKANAT

Günümüz kapitalist dünya krizleri şu anlama gelir: **Yeni bir döneme girdik ve bu dönemde sağıkta kesintiler ve çalışma koşullarına müdahale yöntemleriyle çalışanlar daimi bir tasarruf devriyle yüzleşeceklerdir.** Çoktandır var olan radikalleşme, özellikle Latin Amerika'da ve dünyanın diğer az gelişmiş bölgelerindeki milyonlarca işçi ve

genci etkiliyor ve bununla birlikte bu durum giderek gelişmiş ülkelere yayılıyor.

Tüm Tasarruf Dönemleri

50 yılı aşkın süre içerisinde ekonomik gelişmeler için teşekkür ederiz, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki (Avrupa, Amerika, Japonya, Avustralya vs.) işçi sınıfı ve örgütleri en azından yarı uygar yaşam koşullarını kazanabildiler. Onlar, bu koşulların normal olduğunu düşündüler, çünkü başka hiçbir şey bilmiyorlar. Ama son 50 yıldır olanlar tümüyle normal değildi. Kapitalizmin etkisi altında, gidişat normal değildir tezi tarihi bir istisnaydı.

Örneğin emekli maaşlarını ele alalım. Emekli maaşı fikrini ilk ortaya koyan **Bismarck**'tı. Bu sağcı, gerici Bonapartist (ek bilgi: Bonapartistmin genel ideolojisi, devrimcilerin askeri güçler tarafından bastırılması ve bir popüler sınıf reformizmi sayesinde monarşiyi sağlamasıdır.) iyi niyetli olarak (!) herkes için emekli maaş yaşının, 70 üstü olduğunu tanıttı. Aynı zaman içerisinde Almanya'da ortalama yaşam süresi 45'ti. **Bismarck** gerçekten de akıllı bir adamdı! Bu günlerde birçok ülkedeki çalışanlar, 60 veya 65 yaşlarında çalışma hayatını sona erdirip, devletten para alma hakkını bir hak olarak düşünmektedirler. Bunun normal olduğunu, kendiliğinden doğan bir hak olduğunu düşünüyorlar. Ama, bu ne normal ne de kendiliğinden doğan bir haktır.

Şimdilerde burjuvazi açıkça şunu söylüyor: **"Buna gücümüz yetmez. Yaşı ilerlemiş ve üretken olmayan insanların bakımını sağlamaya gücümüz yetmez. Problem insanların uzun yaşamsıdır. Bizim için bir kıyak yapmalı ve biraz daha erken ölmeliler!"**; The Economist" dergisinin 27 Temmuz tarihli sayısının başyazarından bir alıntı yapalım: **"Sevelim veya sevmeyelim, çalışma hayatının yasal bir durma noktasının olmadığı Bismarck öncesi (pre-Bismarckian) bir dünyaya geri gidiyoruz."**; diğer bir deyişle, ölene kadar çalış.

Amerika'da fitili ateşlenen emekli maaşları saldırıya maruz durumda kalacaktır. **Başkan Obama** kapitalizmin gülümseyen maskesini temsil etmektedir. **Obama**, dış macunu reklamlarını hatırlatan daimi gülümser bir elbise giymiştir. Ama bu hoş gülümseyen maske çok hızlı bir şekilde kayıyor ve insanlar maskenin arkasındaki kapitalizmin çirkin, gaddar, acımasız yüzünü görecekler. Bu ahmaklık sorunu değildir, bu kesin bir gereklilik sorunudur, çünkü onlar ahlaksızdır. Kapitalist bakış açısıyla, onların bunu yapmama haricinde başka bir seçenekleri yoktur.

Piyasa ekonomisi bakış açısıyla, bu reformları yapmaya gücümüz yetmez, sözleriyle doğruyu söylüyorlar: kesinti yapmalı, daha çok kesinti, hatta piyasada canlılık olsa bile. **British Havayolları** işçilerden çalışmamalarını talep etti, çünkü *"size ödeyecek paramız yok"* denildi. Temmuz ayında, Amerika'daki işçi sınıfının en güçlü kesimi olan kamyon şoförleri maaşlarından %10 kesinti yapılmasını kabul etti.

Bu durumda nasıl bir sonuca varırız? Bilinçlilik seviyesinin düşük mü

olduğunu, işçilerin devrimci olmadığını mı, revizyonistler ve mezhepçilerden duyduğumuz olağan saçmalıkları mı söyleyelim? Hayır! Böyle bir sonuç ortaya koyamayız. Bu gibi şeyler, bir dönemden tamamen farklı bir diğer döneme geçmekte olduğumuz evrelerin şimdiki kaçınılmaz bir sonucudur.

Toplumdaki Huzursuzluk

Tanımladığımız, basit veyahut tekdüze bir süreç değildir. Şimdi bile meydana gelen şiddetli grevler var. Sadece Güney Afrika'da değil, Britanya'da da fabrika işgalleri yaşanmaktadır. Bundan bir hafta önce (2009'dan söz edilmektedir) **Isle of Wight**'ta (İngiltere'de bir ada), bir fabrika işgali yaşandı. *Yoldaşların* böyle bir yerin varlığından haberdar olup olmadığını bilmiyorum. Bu ada, zengin insanların yat gezileri düzenlediği, insanların tatil mekânı olarak seçtiği, Muhafazakâr Parti'nin de oy çoğunluğuna sahip olduğu, İngiltere'nin güney sahilinde yer alan bir adadır. Her zaman yağmurlu olmasının dışında hoş bir yerdir.

Bir hafta önce Isle of Wight'ta bir fabrika işgalinin yaşandığını söylemiştim. Bu gerçektir ve hayli önemli bir vakadır, ama bu olay hakkında biraz dikkatli olmalıyız. Bunun, Britanya'daki işçilerin genel fotoğrafı olarak nitelendirseydim, yanlış yapmış olurum; bu aşamada bu, genel bir fotoğraf değildir. Buna daha sonra değineceğim. Ama durum henüz böyle değildir. Ancak kimse, birçok yolla kendini ifade eden radikalleşme ve grevin arasına otomatik olarak bir paralel çizemez. Marksistler bu derin krizde çok sayıda grev hareketinin gerçekleşeceğini umuyorlar; **bu tamamıyla gerçek dışıdır**. Doğruyu söylemek gerekirse, Britanya'da, İtalya'da, Fransa'da, Amerika'da düşük seviyede grevler söz konusudur. Ama bu, sorunları ortadan kaldırmaz.

Toplumda çok büyük bir huzursuzluk var. Daha önceden olmayan ve kapitalist sisteme karşı geniş alana yayılmış bir itiraz söz konusudur. Burası bizim toprağımız: Fikirlerimizin büyük bir etki yaratabileceği bir toprak parçası. Bu bir değişim ve önemli bir değişim. Bu değişim, Marksist eğilimin gelişmesi için uygun koşulları yaratmalıdır. 1929'dan 1933'e kadar Amerika'da hemen hemen hiç grev olmadığını söylemiştim, ama o günlerde Amerikan Komünist Partisi, özellikle Amerika'da yaşanan işsizlik ve ırkçılık hareketleri arasında hızlı bir şekilde büyümüştü.

3. Dünya Ülkeleri

3. Dünya Ülkesi diye adlandırılan ülkeler için on kat daha fazla doğru olan şeyin gelişmiş kapitalist ülkelerde doğruluk payı nedir? "3. Dünya" ifadesinden hoşlanmam, düşünceme göre bilimsel olmayan bir ifadedir ama bunun yerine bir alternatif düşünemiyorum. Bizler Asya, Latin Amerika, Ortadoğu ve Afrika'dan "3. Dünya ülkesi" diye söz ederiz.

Marx'ın "*insanlık için seçim, sosyalizm veya barbarlıktır*" sözü abartısız doğrudur. Sahraaltı Afrika (*Afrika kıtasının Sahra'nın güneyinde kalan kısmını veya tamamı veya bir kısmı Sahra'nın güneyinde kalan Afrika ülkelerini ifade eden coğrafya terimidir. Sahraaltı Afrika, siyahî popülasyonu sebebiyle Kara Afrika olarak da anılır.*) kâbus denecek kadar kötü durumdaydı, hatta piyasada canlılık olduğunda bile durum farksızdı; Ruanda'daki korkunç

soykırım, Kongo’da kimsenin bahsedemediği, yaklaşık 5-6 milyon insanın katledildiği dehşet verici bir iç savaş... Şimdilerde Somali’de meydana gelen acımasız bir savaş söz konusudur. Son günlerde bir Amerikan strateji uzmanının sözleri şu şekildeydi: *“Hepiniz Afganistan konusunda endişelisiniz, ama benzer gelişmelerin yer aldığı Somali ve Pakistan konusunda daha çok endişeli olmalısınız.”*

Ama Afrika’da işçi sınıfının güçlü olduğu ve büyük grevlerin yaşandığı kilit ülkeler de bulunmaktadır: Nijerya ve Mısır gibi... Ama “Kara Afrika”daki kilit ülke ise Güney Afrika’dır. Afrika Ulusal Kongresi (ANC/ African National Congress), tam anlamıyla, bölgede oluşan ihanet ve ruhunu satma karşıtlığı temeli üzerinden iktidara gelmiştir. Siyah işçiler bu anlayıştan hemen hemen bir şey kurtaramadılar. Olanların tümü şuydu: Beyaz sömürücülere **kaynaştırılmış** “siyahî orta sınıf”, siyahî bir burjuva sınıfı ve **Thabo Mbeki** tarafından yönetilen ANC’nin burjuva kanadının oluşması. **Thabo** başta Stalinist’ti ama daha sonra tamamen bir burjuvaya dönüştü ve sonuç olarak ANC’nin içinde bir çatlak belirmiş oldu.

Güney Afrika’da 17 yıldır herhangi bir ekonomik kriz yaşanmamasına rağmen, ülke ekonomik krizden çok şiddetli bir şekilde etkilenmiştir. Şimdilerde de derin bir durgunluk dönemindeler, resmi işsizlik oranı %23,5, gerçek rakamlar ise bu orandan daha fazla. **Zuma, Mbeki**’nin yerini aldı ve siyah işçi topluluklarının Zuma’nın sola gideceğini ve kendi haklarını koruyacağını düşündükleri aşıkardı. Ama geçen hafta Güney Afrika’da geniş çapta bir grev yaşandı. Bu grev otobüs çalışanları ile başladı, ama bu hafta içerisinde pazartesi ve salı günleri Güney Afrika’nın büyük kentlerinde kitlesel grevler yaşandı; sadece otobüs çalışanları değil; klinik çalışanları, trafik memurları, kütüphaneciler, park çalışanları, genel olarak tüm kamu sektörü grevdeydi. Belediye çalışanlar birliği maaşlarının %15 oranında artırılmasını talep ediyor. Ve bu hakkı alacaklar gibi gözüküyor. Burada polis ile bir çatışma yaşandı, barikatlar kuruldu ve polis plastik mermilerle işçilere ateş etti. En az 12 işçi bu çatışmada yaralandı ve yaralı sayısı artmaya devam ediyor. Böylece devrim hareketi Güney Afrika’dan başlamak üzere Afrika’daki diğer kilit ülkeler yayılmaya başladı

Latin Amerika hakkında fazla şey söylemek istemiyorum, çünkü yeterince daha evvel bahsettiğimi düşünüyorum. Tabii ki, dünya devriminde kilit bir bölge olarak kalmaya devam ediyor. Venezüella’da inanılmaz gidişat gösteren devrim, 10 yılı aşkındır sürüyor. Ama burada liderlik sorunu baş gösteriyor. **Chavez** çok cesaretli ve dürüst bir insan, ama **Chavez** deneysel olarak (yani deneme-yanılma yöntemi yaparak), doğaçlama yaparak, gidebildiği yere kadar bir program yaparak ilerliyor. Burjuvaziyle işçi sınıfını dengede tutmayı deniyor. Ama bu imkânsız. Bu şekilde devam edemez.

Ekonomik durum nedeniyle **Chavez** bir süre bu durumu idare edebildi. **Lenin**’in söylediği gibi; *“Politikalar ekonomiyi belirler.”* Yüksek benzin fiyatları onları kurtardı, tasarruf etmelerini sağladı. Ödün verdiler, reform yaptılar, misyonlarını yerine getirdiler ve dahası, ama sonra bu devir sona erdi. Benzin fiyatları aşağı çekildi. Birazcık da olsa, fiyatlar kendine geldi, ama

bu yeterli değil. Rakamsal verilere baktığım kadarıyla, enflasyon %30 civarında. Bu durum üzerinde reel ücretlerde bir düşüş yaşanmaya devam ediyor. Birçok refah projesi kesintiye uğruyor ve işsizlik artıyor.

Hiç şüphem yok ki Venezüellalı işçiler **Chavez**'e sadık kalmaya devam edecek. Ve hiç şüphem yok ki, kendini **Chavez**'e adanmış destekçiler ve birçok işçi de şunu düşünüp, söyleyeceklerdir: *"Nasıl bir devrim bu?"*, *"Nasıl bir sosyalizm bu?"*, *"Bu problemleri çözecek miyiz yoksa sorunlar devam mı edecek?"* Ve bu, Sosyalist Parti içinde, sonbaharda kongre düzenleyecek olan Venezüella Birleşik Sosyalist Partisi içinde derinlemesine düşünmeye yol açmalıdır.

Parti, aşırı derecede bürokratikleşmiştir ve liderlik, reformcular tarafından yönlendirilmektedir, ama aşağıdan gelen baskı da mevcuttur. Venezüella'da sağ ve sol arasında bir kutuplaşma söz konusudur ve bu kutuplaşma **Bolivarcı** hareketin kendisi içersinde de yansıtılmalıdır. Bu durum, Marksist eğilim için çok elverişli bir durum olmalıdır.

Kitle örgütlerinin başrolü oynamasıyla birlikte bıkip usanmadan direndiğimizde, ne kadar haklı olduğumuzu göreceksiniz. Güney Afrika'da bahsettiğimiz hareket, ANC'yi ve Güney Afrika Komünist Partisi'ni, tabii ki Güney Afrika Sendikalar Birliği'ni (COSATU'yu) de gözden geçirdi. Hareket biraz ertelenmişti ve genellikle de ekonomik durum yüzünden bu durum ertelenme süresini uzatmıştır. Sabırlı olmalıyız. Ama Güney Afrika hakkındaki görüşlerimiz gözümüzün önünde vuku bulmaya devam ediyor.

Venezüella'da da durum benzerdir, çünkü yoldaşlar Bolivarcı hareketin ve PSUV yani Venezüella Birleşik Sosyalist Partisi'nin rolünü daima vurgulayarak ve gerekli taktiksel esneklikle teorik sağlamlığı birleştirerek Venezüella'da olağanüstü işler yaptılar. İnanıyorum ki birkaç yıl içerisinde PSUV'un içinde bizim de katılacağımız, Marksizm düşüncesiyle onların fikirlerini gübreleyecek karşıt bir sol kanat gelmiş olacak.

Tekrar tekrar Meksika 'da da liderliğin ne kadar önemli olduğunu görüyoruz. 2006'da **Lopez Obrador** sadece küçük parmağını kaldırarak, milyonlarca insanın sokağa dökülmesine vesile olmuş ve başarılı bir sosyalist devrimi gerçekleştirebilmişlerdi. **Lopez Obrador** bu hareketten korktuğu kadar **Calderon** hareketinden korkmadığını düşünüyorum, çünkü hareketin önüne taş koymaya çalışmıştı. Bu sebepten, insanlar mantık olarak düş kırıklığına uğradılar. Son seçimlerde PRD (Party of the Democratic Revolution / Demokratik Devrim Partisi) ağır bir yenilgi tattı ve eski PRI (Partido Revolucionario Institucional/ Institutional Revolutionary Party /Kurumsal Devrimci Parti) halktan büyük destek kazandı.

Bunun anlamı Meksikalı işçilerin gerici olması mıdır yoksa aniden muhafazakar olmaları mıdır? Meksikalı işçilerin psikolojisini anlamalıyız. Onlar PRD'yi , **Lopez Obrador**'u desteklediler ama Meksika'da ciddi bir kriz sorunu var. Meksika'daki tüm bölgeler, Amerika Birleşik Devletleri'nde çalışan göçmenlere bağlıdır. (Bu durum tüm Orta Amerika için doğrudur ve bunu Honduras ve El Salvador'da da görebiliriz.) Bu göçmenler işten çıkarıldığında, ailelerine gönderecek para bulamazlar. Bu bir felakettir. Bu durum,

Honduras'ta ihtilallerle açıklanır veya çözülür. Orta Amerika'daki tüm ülkeler için bu durum birbirine benzerdir.

Ama işçiler deneyimli insanlardır. Bir Meksikalı işçi PRD'ye bakar, sonra da o partinin önderlerine ve şöyle der: *"Bu insanlar umutsuz, yapacakları hiçbir şey yok. Yemeğe ihtiyacım var. Bir işe ihtiyacım var. PRI iktidardayken, onların gangsterlerden rüşvet aldıklarını bilirdik, ama en azından bize yiyecek bir şeyler verirlerdi, ve işim vardı."* Birçok insan, kendilerine bir şey vereceklerini gördükleri için bu psikoloji içerisinde PRI'ya oy verdi. Onlar bir şey yapmadan, PRI kendi itibarın yakında sarsacaktır. PRD, daha sol bir çizgi üzerinden durumu kendi lehine tekrar çevirecektir.

Faşizm Tehlikesi?

Birçok çelişkiler içeren bu geçiş dönem sadece Güney Amerika'da değil genel olarak Avrupa'da da görülmektedir. Avrupa'da son gerçekleşen seçimlerde, özellikle "sosyal demokrat" partiler ağır bir yenilgiye uğradılar ve bazı Avrupa ülkelerinde ise aşırı sağ partiler büyük destek gördü. Aşırı sol fraksiyonların ciddi bir psikolojik problemi olduğunu biliyoruz. Asabi bir tik hastalığına yakalanmış gibiler ve ne zaman aşırı sağ partiler biraz daha fazla oy alsın, hemen tamtam sesleri başlar ve **"Faşizm, faşizm, faşizm!"** diye bağırırlar.

Bu tamamen bir saçmalık. Bu aşamada, tüm ülkelerdeki sınıf gücü kolerasyonu, faşizm olasılığını kabul etmez. Savaşın önce İtalya, Almanya, hatta İspanya gibi ülkelerdeki işçi sınıfı azınlıktı. Hatta Almanya'da aşırı sağ kanat ve faşist partilerin demagojik argümanlarıyla kolayca devşirebildikleri (askere alabildikleri) devasa boyutta köylü sınıfı mevcuttu. Hatta Fransa'da da savaşın önce durum bu şekildeydi. Şimdi ise tüm bunlar bitti. Köylü sınıfı, birçok Avrupa ülkesinde kayıplara karıştı ve işçi sınıfı şimdilerde, toplumda kati bir çoğunluktadır.

1930'larda tüm ülkelerdeki öğrenciler varlıklı, başka bir deyişle zengin ailelerin çocuklarıydı (o dönemler üniversitede okuyan kız öğrenci sayısı oldukça azdı). Çoğu muhafazakardı ve büyük çoğunluğu faşist ve Nazi'ydi. 1926'da, Britanya'da öğrenciler grev bozucuydu (yani grevdeki işçinin yerini alan kişi konumundalardı). Almanya'da, İtalya'da ve Avusturya'da çoğu öğrenci faşistti. Peki durum şimdi böyle mi? Dünya'da faşistlerin öğrencileri kontrol ettiği herhangi bir ülke adı verebilir misiniz? Aksine, çoğu ülkelerdeki öğrenciler artık sol görüşlü veyahut gerici (sağcı).

Bu bakımdan 1930'lar gibi benzer dönemlerde faşizmi tartışmak gülünç. Faşistler gidebildiği yere kadar var olacaklar, tabi iki küçük topluluklar halinde. Bilhassa saldırgan tutum sergileyebilir, zorba, şiddet yanlısı olabilir ve de provokasyonlarda yer tutabilirler, ama gücü ellerine aldıklarında yani iktidarı ele geçirdiklerinde ise onlar için hiç sorun yoktur. **Her halükarda, yönetici sınıf sadece, işçi sınıfı bir dizi ağır yenilgiye uğradıktan sonra reaksiyon gösterip, çare bulmaya başvuracaktır. 1919 - 1939 dönemlerinde Almanya, İtalya ve İspanya için durum böyleydi. Bundan dolayı, sorunların karşılığı, çok geçmeden ortaya konacak, Avrupa ve Latin Amerika'daki işçiler zaman zaman iktidarı ele**

geçirmeyi deneyecektir. Bu, kaçınılmaz ve gerçek bir durumdur.

Bolivya'da faşist hareketlerin olduğu söylenebilir. En azından karşı sağ kanat hareketi içinde faşistler kendilerine yer buldu. Kahraman Bolivya işçi sınıfı son bir kaç yılda, en az iki sebepten dolayı iktidarı kolayca ele geçirebildi. İktidarı ele geçirmeselerdi, bu onların hatası sayılmazdı, ama düzensizlik (kafa karışıklığı) ve lider yetersizliği olarak adlandırılırdı. Bolivyalı işçiler iki ayaklanma sahneye koydular. İki hükümet devirdiler. Size sormak istiyorum; Bolivyalı işçilerden daha ne isteyebiliriz, daha ne yapmalarını umuyorsunuz? Ama onlar iktidarı ele geçirme bakış açısı olmayan liderler yüzünden bu güne kadar başaramadılar.

Böylece yeni dönem, **Evo Morales**'in reformist (yenilikçi) hükümetiyle sonuçlanmıştır. Bu durum, Bolivya'da henüz çözülemeyen keskin bir sınıf mücadele dönemi başlattı. Bu, Bolivyalı Marksistlerin liderlik kurma kapasitelerine bağlıdır ve de şunu duyurmaktan mutluluk duyarım ki; IMT (Uluslararası Marksist Eğilim) en önemli iki kesimin arasındaki ilişkiyi tasvip etti: Bolivyalı kesim ve Faslı kesim...

(Devam edecek...)

iletisim@PolitikaDergisi.com
www.marxist.com

[Bu yazı, Politika Dergisi Sayı 24'te yer almıştır. Tüm fazladan özellikleri ile özgün sayıyı indirmenizi salık veriyor. Sayı 24'ü

indirmek için buraya tıklayınız. [2]

Sosyal Medya: [Facebook](#) | [Twitter](#)

Hayır

Yorumlar

- [E-Dergi Yazıları](#) [3]
- [Eko-Politik](#) [4]
- [Toplumsal](#) [5]

Kaynak URL (16/05/2024 - 12:09 tarihinde yazdırıldı):

<https://www.politikadergisi.com/konuk-yazar/kapitalizm-krizi-ve-marksist-dusuncenin-gorevleri-2>

Bağlantılar:

- [1] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/editor>
[2] <http://www.politikadergisi.com/sites/default/files/PD24.zip>
[3] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/e-dergi-yazilari>
[4] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/eko-politik>
[5] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/toplumsal>